

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

izdaja ces. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 2 kroni.

Udje dobé list rastonj.

Vsebina: Razglas. — Kmetovavec, spoznaj in obdeluj pravilno svojo zemljo! — Novo povspeševanje planšarstva. — Ali naj semena kupujemo ali jih naj pridelujemo sami. — Uporaba svinje v gospodarstvu. — Iz razprav osrednjega odbora c. kr. kmetijske družbe za Štajersko. — Zborovanja podružnic in krajnih društev. — Iz podružnic in krajnih društev. — Tržna poročila. — Zadruga: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Oznanila.

Razglas.

C. kr. ministrstvo za poljedelstvo je dovolilo I. štajerskemu ribarskemu društvu v Gradcu za potovalna predavanja o ribarstvu podporo v znesku 300 K. Omenjeno društvo namerava prirediti taka predavanja spomladi 1908. Zato se vabijo one p. t. podružnice, ki bi rade poslušale katero teh predavanj o ribarstvu, da vpošljejo svoje tozadevne prošnje podpisnemu osrednjemu odboru.

Gradec, 1. februarja 1908.

Osrednji odbor c. kr. kmetijske družbe za Štajersko.

Predsednik: Attems l. r. Generalni tajnik: Juvan l. r.

Kmetovavec, spoznaj in obdeluj pravilno svojo zemljo!

(Izviren dopis.)

I.

Kmet, kdo ne pozna tvojega stana, o da vsaki, toda žalibog se tudi pre mnogokrat zaničuje, akoravno je podlaga za procvit države, če zna umno gospodariti, pridelke svojih zemljišč pomnožiti, njih kakovost izboljšati ter zemljo tako rekoč na malem obsegu izsiliti, jo fizikalno ter kemično preobraziti, ter tako storiti iz sestradane in izmolžene zemlje zopet rodovitno, dobiček donašajočo zemljo.

Da, to vemo mi sami, odgovoril mi bode ta ali oni, če bolj gnojim in bolj obdelujem, imam večji dobiček, pisariti pa in učiti kmeta je lahko, toda poskusiti se na kmetijstvu je druga, ko kmet niti najpotrebnejše ne more z dohodki pokriti, namreč stroške za sol in olje.

Vzrok, da se za najpotrebnejše ne zmore, tiči v tem, da kmetijstvo hira, ker se niti iz dobre zemlje ne pripravi za svoje potreben živež, kaj še le iz revne zemlje; ni čuda torej, ako mladi naraščaj skorej ves sili v tuje kraje, zlasti v Ameriko, kjer marsikateri obžaluje dan svojega prehoda. Z znanostjo napreduje celi svet, vse stroke, le kmetijstvo zaostaja, edino le zato, ker odbija od sebe stanovski pouk. Koliko kmetovavcev je pri kmetijski podružnici enega kraja, ali koliko jih pride potovalnega učitelja poslušat? Zakaj so delavci tako dragi, zato, ker se združijo ter tako po organizaciji napovejo sami svoje dnevno plačilo veleobrtniku. Delavcev je združenih na Šta-

jerskem čez 20 tisoč, kmetov le čez 10 tisoč. Še celo krojač in čevljar se učita vsak po tri leta, le da spopolnita svoje znanje, akoravno se naučita v nekoliko mesecih. Kmetijstvo pa se le po večstoletnej starokopitnosti naprej izvršuje, brez pouka, nemeneč, da se množimo, da potrebe rastejo, da imamo prezadolžena posestva, uničene gozde in vinograde, obžalovanja vredna polja in travnike.

Kmet se navadno odreže, da vsega tega znanja stari niso potrebovali ter so več vsega pridelali in boljše živeli kakor sedaj, gospod pa lahko dela, ker mu bolje rodi kakor kmetu, ker je kapitalist in torej lahko dela kar hoče, saj pri tem nič ne zgubi.

Res je zopet, da stari pradedje niso toliko znanja potrebovali, ker jim je zemlja obilnejše rodila, ni bila tako izmolžena kakor dandanes, pogledjmo le njih staro orodje. Lesenemu plugu se danes očitno smejejo, ker sedaj nebi nihče hotel ž njim orati. Pa zakaj, zato ker bi se mu pridelek očitno pomanjšal. Še več, prvotni plug je bila rogovila od drevesa, s katero sta dva moža za seboj rila in zorano je bilo. Prašam te ljubi, boš li ti tudi to leto pričel tako postopati. Poskusi, mogoče še boš več pridelal kakor naši očetje, tako da ne boš imel kam spraviti, toda ne zrnja in lepe slame za škopo, pač pa oseta in kiselce.

Da pa gospodu in sploh naprednemu kmetu zemlja bolje redi in mu sploh bolje plačuje njega trud, je tudi res, pa le zato, ker s pomočjo znanosti raziskuje zemljo glede sestave in nje redilnih snovi, jo bolje obdeljuje s primernim orodjem, katero pospešuje rodovitnost, in dodaje zemlji tistih snovi, katerih je najbolj potrebna. Marsikateri kmet ne ve iz česa se li živi in vzdržuje rastlina, ne ve katere lastnosti ima, ne ve kaj ji treba za pravno lepega zrnja i. t. d. Pozna le zemljo glede zunanjih lastnosti če je peščena, ilovnata, suha ali mokra, katere redilne snovi pa dá, so v zemlji vsaki rastlini za rast potrebne, katere snovi v zemlji za rastlino primanjkuje, ali katere je dovolj in kako bi se moralo obdelovati, da se zajamči uspeh, pa ne zna.

Zelo koristna nam je fizična sila, ali delo konja ali vola ali še tako dobra kosa nam nič ne koristi, ako s svojim razumom ne vodimo dela. Dragi, zemlje ni nikjer

tako slabe, da ne bi popolnoma nič rodila, toda koliko stanejo vožnje gnoja, gnoj, nakapanje, raztepanje, oranje, vlaka, semen, okapanje, sploh priprava zemlje, spravljanje žetev, mlatev i. t. d. Vprašaj se sedaj, koliko imaš zgube pri malem pridelku, ne pa koliko imaš dobička. Žalibog, kmetovavec le dela in dela, se muči in vbija od ranega jutra do poznega večera, toda brez pojma o potrebah kulturne rastline pa samo delo najmarljivešim rokam ni in tudi ne bo bogastva pridobilo.

Kapitalist, ki se bavi s kmetijstvom, računa na dobiček in se potem ravna. Kmetič je pa še bolj potreben dobička, se ne briga za njega, ker ne pomisli, katere redilne snovi da primanjkuje v njegovem zemljišču in v kateri obliki naj dodaje zemlji redilne snovi, to mu je popolnoma deveta briga.

Gnoji sicer tudi z gnojem ali kakšnim? Vsaka „toliga“ ali samokolnica posebej se vidi na gnojišču kod kupček, čez leto in zimo, tukaj samo listje in slama, tam kup blata, in vse to se navadno koplje in vozari v domačem ribnjaku sredi dvora kot race v potoku. Koliko nazadnjaštva se kaže pri gnoju, koliko se gnoja posuši, koliko gnojnice odteka v cestne jarke i. t. d., v kakšnem stanu se človeški odpadki nahajajo. Gospodar, ki tako ravna, pač ne ve koliko desetakov gre rakom žvižgat iz njegovega dvorišča med tem, ko na drugi strani menda kupuje za nekoliko grošev enostavno umetno gnojilo ali „prah“, misleč, da bode kar tako delal čudeže na polju.

Marsikdo misli, da stori sebi velikansko dobroto, ako orje na tiste ozke sloge, ki imajo le štiri do šest brazd, akoravno ima zemljo in lego vgodno in še to le tako globoko, da često za oračem trava raste iz le deloma obrnjenih brazd. Bolje bi bilo si krta naprositi, njemu in pa oraču potreben „šnops“ dati, ker krt bi nam globlje zril kakor tak orač, ki se mu konji smilijo, kadar orje, če pa vlačí, morajo konji celi dan delati, dasiravno bi dve uri dobro povlačil; ni čuda torej, ako je več drača in plevela ko tistih rastlin, katere sejemo.

Kdor se jezi s slabim plugom, ter ima še katero krono v žepu, ta se naj seznaní z Sack-ovimi universalnimi plugi, ki so danes glede sestave in svojega izvrstnega dela najboljši pripoznani. Naro-

čite si le cenik pri Rud. Sack, Dunaj, II. Kronprinz Rudolfstraße 36. Ti plugi so iz jekla, zelo trpežni ter čisto drugačne sestave, zato se mora orač poprej popolnoma natančno poučiti, predno gre orat, da mu živina na lahko vozi, plug pa brez držanja zanesljivo reže ter brazde drobi. Tudi glede zemlje se različni. Dobro orodje veliko pripomore k rodovitnosti.

Mnogi gospodarji se sklicujejo na prejšnje čase, ko so bile dneve manjše, delavcev pa več na razpolago, da je bilo veliko boljše in to pred 50 leti, ko še ti gospodarstva niso razumeli, ker so še le pričeli gospodariti. Sedaj pa, ko to razumejo jim več nikakor ne gre. Vprašajmo se vendar zakaj ne? Z malimi izjemami se skorej vsak ud kmetijske podružnice izreče, da kot ud razen papirja „Glasnika“, nima nikake koristi od družbe, nima denarja, nima časa brati ali pa ne razume, ima le par oralov zemlje, nima prostora za drevje saditi i. t. d.

Res dragi, ako nočeš svojega gnojišča popraviti, z gnojem boljše ravnati, gnojnice iz hlevov in gnojišča v cementni jami nabirati, nočeš zemlje globoko obdelovati, nočeš gnojnice voziti na travnike, nočeš svojega semena vsako leto z društvenim sortirnim trijerjem očistiti, ko je vendar dovolj plevela na njivah, ne da bi ga še posebej sejali v nečiščenem semenu, ako nočeš z strojem žita v vrste sejati, ko ti ga stroj več kakor polovico prihrani, pri tem pa zagotovi enakomerno rast, nočeš z travniško brano na travniku mah izruti, ako nočeš priti poslušat potovalnih učiteljev, ako nočeš gospodarskih listov čitati ter vsaj po svoji moči nekoliko izboljšati, nočeš umetnega gnoja na travnik ali njivo, potem tudi nočeš imeti in nimaš časa si sadežev spraviti, nočeš imeti živine, nočeš imeti lepega ljubega doma, no potem tudi nočeš znabiti še svojega življenja in družba ti torej ne more nič storiti, nimaš torej nikake koristi, ker tam od Gradca navadno ne pošiljajo vsako leto vrečo tolarjev podružnici, da bi se med ude razdelili, ker takrat bržkone ne bi trebalo udov nabirati, pač pa še odganjati „ude“. Noben gospod ti z zdravilom ne more proti zanikernosti in lenobi pomagati; imaš pač hudo bolezen.

Da, ljubi premisli, da se je naša zemlja utrudila, mi smo jo izmolzli, samo jemali iz nje, nikoli pa ne primerno gnojili z dobrim hlevskim gnojem, kaj še le z umetnim. Učijmo se torej računati in napredno misliti, zaupajmo nekaj bolj kmetijskim družbam in nje nasvetom, opustimo pa stare šare in pripovedi, katere današnjim razmeram nič ne koristijo, ker časi so se spremenili. Ne izgovarjaj se na stare čase, ko so dobro vino v obilici in po ceni pili, ter si s slanino grlo mazali, ampak poskusiti je treba kolikor moč in denarni mošnjiček dopušča in prepričan sem, da napredno gospodarstvo veliko več daje in ni potreba živeža za ljudi in živali od drugod naročevati. Delajmo torej s premislekom, ker tudi neumnež zna delati, toda poglej njegovo delo. Zato pa ne tarnaj, temveč spoznavaj, zakaj se kmetu godi od leta do leta slabše in zakaj je po tolikem trudu in trdem delu vedno manj uspehov in dobička.

(Dalje sledi.)

Novo pospeševanje planšarstva.

Sprememba deželnega posestva Oberhof v deželno šolo za planšarstvo, planšarska poskusna postaja pri višji deželni logarski šoli v Bruku, planšarski potovalni tečaj, poučna potovanja štajerskih kmetovavcev v Švico, ustanovitev planšarskega odseka pri c. kr. kmetijski družbi, postava za varstvo planš (ki pa še ni sankcionirana) in še marsikaj drugega, ki se je ustanovilo v zadnjih letih, nam kaže, da prodira spoznanje, kako velikanske važnosti so naše planše za domačo živinorejo, v vedno širše kroge. To pa nam je tudi dokaz, da z dosežanim gospodarstvom na planšah, ki prav za prav ni nobeno gospodarstvo, ne moremo dalje shajati.

Neobhoden pogoj za zboljšave in preosnove pri planšarstvu pa je, da poznamo natanko posamezne planše in njih rabo. Na Koroškem je c. kr. kmetijska družba v letih 1873.—1891. dala popisati vse planše in izdala o tem posebno knjigo v dveh delih, popisane so planše nemškega dela Tirolske, kar je opravil osrednji odbor severne tirolske kmetijske družbe, ki je sedaj deželni kulturni svet. V Švici je začelo planšarsko društvo leta 1890. popisovati planše; za 16 kantonov je delo že dovršeno. Postave za varstvo planš v Solnograškem, Gornjem Avstrijskem, Štajerskem in Koroškem zahtevajo, da se uvede in vodi kataster (zapisnik) vseh planš. Solnograški kataster ima vsako planšo natančno popisano v sledečih oddelkih: 1. Podatki iz uradnih pripomočkov in s 7 vprašanji, 2. posebni podatki s 23 vprašanji.

Statistična centralna komisija je pregledala vprašalno polo, po kateri se naj nabirajo podatki za katastre planš in je postavila načela, ki so potrebna za izvedbo alpske statistike.

V novejšem času, se je koncem junija lanskega leta pečala konferenca avstrijskih deželnih statistikov v Brnu z vprašanjem, kako bi se dobila podloga za zanesljivo statistiko planšarstva. Da se je to vprašanje, ki se tiče v prvi vrsti vendar le alpskih dežel, postavilo na dnevni red dotičnega zborovanja, to se je motiviralo s tem, ker gospodarsko politične tendence, ki stremijo za tem, da se ohrani paša, tudi za druge dežele niso brez pomena. Lahko se namreč pričakuje, da se bo kmalu akcija, ki stremi za tem, da se ohranijo paše, raztegnila na celo Avstrijo. Kajti, dasi zemljski kataster v avstrijskih kronovinah Istri, Češki, Moravski, Šleziji in Dalmaciji ne izkazuje nobenih planš, imamo v teh deželah vendar obširne pašnike, ki se lahko primerjajo z našimi planšami in s katerimi se na približno enak način ravna.

Brnska konferenca je po daljšem razgovoru sprejela sklep, v katerem izreka, da se naj za vse dežele z državno podporo in po enotnih načelih uvede kataster planš. Priporočalo se je, naj se to delo opravlja na licu mesta, kakor je doslej to delal statističen urad za Štajersko pri svojih agrarno-statističnih delih, kar je gotovo lepo priznanje za delovanje tega društva.

Neodvisno od teh uradnih zahtev in celo prej je profesor zemljepisja na uni-

verzi v Gradcu, dr. Robert Sieger, v letniku 1906 „Poročil Nemškega in Avstrijskega planinskega društva“ zahteval preiskave o obliki planš, njihovi razširjenosti, razvoju in gospodarski ulogi v sedanjem in pretečenem življenju planinskih prebivalcev. Posebno bi se naj preiskalo dejstvo, da se mora bivališče zaradi planšarstva menjavati in preiskala bi se naj natančno pota na planše kot stara prometna sredstva. Profesor dr. Sieger je hotel s to razpravo pridobiti pospeševavce in sotrudnike pri takih poizredovanjih.

Natančneje se je pečal profesor dr. Sieger s tem predmetom v predavanju: „Doneski k zemljepisju začasno poseljenih bivališč v Planinah“, ki ga je imel v 4 seji 16. Nemškega zborovanja zemljepiscev v Nürnbergu dne 23. maja 1907 in ki ga je priobčil v listu „Geographische Zeitschrift“.

Potem ko je predmet natančno razložil, in podal nasvete za izvršitev, je stavil sledeče predloge, ki so se sprejeli v sklepni seji 16. zborovanja nemških zemljepiscev:

1. Zborovanje nemških zemljepiscev smatra zemljepisno preiskavo začasno naseljenih bivališč v evropskem gorovju za zelo važno nalogo.

2. Pri tem pozdravlja kot dragoceno in hvalevredno pomožno delo dosedanje statistično zapisovanje planš. Želi, da se tako zapisovanje izvede v vseh alpskih deželah in da se poizvedbe priobčijo.

Dasi tako znanstveno delo ne podpira naravnost planšarstva, vendar se posredna pomoč, ki jo daje na ta način planšarstvu, nikakor ne sme prezreti; bolj važno, ko vse razprave pa se nam zdi dejstvo, da ljudje vedno bolj spoznavajo vrednost in pomen naših planš. Če bodo enkrat vsi to spoznali, potem bodo tudi začeli z drugačnimi očmi gledati naše doslej zaničevano planšarstvo in na vseh straneh se bode začelo delati na to, da se ta panoga našega gospodarstva zboljša.

dr.—m.

Ali naj semena kupujemo ali jih naj pridelujemo sami.

Človek, žival in rastlina so povsod produkt danih razmer: kraja, podnebja, možnosti hranitve.

Če spravimo bitja v bistveno drugačne razmere, poginejo prej ali slej, ali pa se privadijo s časom na novo domovino, t. j. približujejo se tistim, ki so že od začetka tam doma. To dejstvo izpregledamo le prepogosto pri uvedbi novih živalskih pasem in tudi pri upeljavi dosedaj neznanih sadnih vrst; pogostoma se tudi nočemo brigati za kaj takega, dokler nas nastala škoda in razočaranje ne pouči, da nismo ravnali pravilno.

Ni še dolgo tega, ko se je vedno vpilo: Spreminjajmo semena! Spreminjalo se je kaj hitro, tudi v mošnjičku kmetovem izpremembe niso izostale. Kar se pa ni dalo izpremeniti, bila je zemlja in podnebje, in kar nismo hoteli izpremeniti, bila je brezbriznost v obdelovanju zemlje in pridobivanju gnoja!

Danes smo na potu k pametnejšemu stališču. Razočen gospodar stremi, ne da bi zavrgel v celoti izpreminjanje semena,

za tem, da bi izboljšal in poplemenitil s skrbno in vztrajno izbiro svoj domači pridelek. Skrbno izbiranje semena mu omogoči pri primernem obdelovanju zemlje in pri pametnem negovanju in gnojenju pred vsem ohranitev vrste pri takih rastlinah, ki so v dotičnem kraju od pamtiveka doma in so se že privadile vsem burkam podnebja. Ob enem je v tem slučaju pri smotrenem delu pomnožitev pridelka do skrajne meje tega, kar se sploh dá doseči, zasigurana.

Razven tega si prihranimo pri takem ravnanju mnogo denarja in — britkih izkušenj.

Dandanes izpreminjamo seme pač le tedaj, če kaže večletna izkušnja, da dá kaka druga vrsta pri enakih pogojih večji pridelek, če je domače seme trpelo na slabih letinah ali če vsakoletne bolezni pridelek manjšajo.

V zadnjem slučaju je samo ob sebi umevno, da moramo zahtevati od nove vrste, da je že dokazala (večji) odpor napram jednaki bolezni.

Na vsak način pa ne slecimo prej stare suknje, dokler nimamo nove, vporabnejše.

Uporaba svinje v gospodarstvu.

Koline (furež) so dale v prejšnjih časih ugodno priliko gospodinji, da je povabila sorodnike in znance ter jim pokazala, kako dobre klobase zna delati. Naj bi zopet tako postalo in potem tudi ostalo. Slabo pripravljena klobasa je za želodec velika nadloga; dobre klobase delati, pa je umetnost, ki danes vedno bolj in bolj izginja.

I. Trpežne gnjati, salo in klobase si napravimo lahko že pred klanjem.

Klavne živine pred klanjem ne smemo vznemirjati, ker se zaradi tega meso prehitro razkroji. 16—20 ur pred klanjem ne sme dobivati svinja nobene piče, ampak le čisto vodo. Soli ne smemo dajati svinji 14 dni pred klanjem, ker se po tem rada črevesa trgajo.

2. Kako se mora žival zaklati?

Kadar so mišice mirne, nimajo nobene kisline; zato se naj živina napade, ko spi, omoti se naj z udarcem po glavi in na to hitro zakolje. Če pa žival vlačimo in mečemo sem in tje, se napravi v mesu preveč kisline in meso potem ni tako trpežno. Ker se kri še lažje razkroji kakor soki v mesu, se mora skrbeti za to, da žival popolnoma izkrvavi. Tudi moramo počakati, da postane žival mrzla, ker se toplo meso ne sme nikdar sekati. Kri se naj prestreže v glinasti posodi, dobro premeša in pusti, dokler je ne rabimo, na prostem.

3. Kaj si naj pripravi gospodinja za vsoljenje mesa in izdelovanje klobas.

a) Kuhinjske soli.

Čim dalje se hoče meso hraniti, tem več soli potrebuje. Če je soli premalo, se skvari, če pa je je preveč, pokvari okus in zmanjša tečnost mesa. Na 100 kg mrtve teže se računani 5—8 kg soli.

b) Solitra.

Soliter se ne rabi za to, da bi meso postalo trpežno, ker bi za to zadostovala tudi sol. Pač pa se rabi zato, ker daje

gnjatim in klobasam lepo rdečo barvo. Če je preveč solitra, postane meso trdo in krhko, povzročuje drisko. Zato ni dobro, če se pri gnjatih deli mesa pri kosteh premočno potrosijo s solitrom, ker ga pride potem preveč v meso. 60—80 g solitra za dostuje za 100 kg žive teže. Soliter pa se mora pred rabo v možnarju fino stolči.

c) Sladkorja.

Sladkor naredi meso bolj sočno in okusno za 100 kg mrtve teže se ga računa približno 1 kg.

d) Dišav in dodatkov.

Za nekatere vrste klobas sta neobhodno potrebna bel in črn poper, cel in stolčen; nadalje potrebujemo luk, česen, majoran, citronine lupine in citronin sok, žemlje, proseno in ajdino pšeno.

e) Druge vrste mesa.

Če hočemo delati „kranjske“ klobase, safalade, frankfurterice, potem si pripravimo 2 kg trdega govejega mesa in 1 kg telečjega; če rabimo mnogo jetrnice, potem si kupimo še ena telečja pljuča.

f) Finih dodatkov.

K trpežnim jetrnice se dodamo večkrat gosja jetra ali gomoljike; gosja jetra se skuhamo, gomoljike pa fino sesekajo. Tudi rabimo kozarec dobrega belega vina.

4. Mesni in salovi kosi svinje in čreva.

Pri svinji ločimo: glavo; nato pride vrat in hrbet; v sredi hrbta imamo rebrski ali koteletni kos; med gnjatjo in tem ledvični kos ali belo pečenko, sprednje in zadnje pleče, vampovo meso in noge. — Pri salu razločujemo trdo hrbtno salo, trebušno salo in mast. — Pri črevah razločujemo: gubasta, bela čreva, ki se rabijo za krvavice, kašnice in jetrnice; široka, gladka čreva, ki se rabijo za trpežne klobase; ozka, gladka čreva, ki se rabijo za pečene, oziroma „kranjske“ klobase, želodec in mehur za shranjevanje masti. — Če hočemo delati frankfurterice in kranjske klobase, je dobro, če si priskrbimo še nekaj ovčjih črev.

5. Razdelba svinje.

Od potreb pri gospodarstvu je odvisno, kako se naj svinja razkosa. Gotovo je, da je sveže meso kuhano in tudi pečeno, najbolj tečno. Če se mora narediti mnogo, posebno trpežnih klobas, potem ostanejo za vojenje samo pleče in rebre.

6. Čiščenje črev.

Dokler so čreva še topla, odstranimo od njih vso maščobo s trdim kosom lesa. Potem čreva izpraznimo in jih napolnimo parkrat z mlačno (ne vročo!) vodo. Potem jih obrnemo, odstranimo notranjo, žlezasto plast in jih denemo v mrzlo vodo, kateri dodamo toliko hypermanganskokislega kalija, da postane voda malo rdečkasta (ne modra!) V tej rastopini ostanejo čreva kake pol ure in izgubijo na ta način vsak neprijeten duh. Potem jih operemo parkrat v čisti mrzli vodi in jih pred porabo namočimo v kotlovi juhi, dokler še ni vroča.

7. Kaj pride v kotel.

Trebušno salo in mast, kolikor pač rabimo klobas, glava brez gobca in ušes, pljuča, srce, jezik, vranica, ledvice

(prerezanel) in za trpežne jetrnice dve kili rodega mesa z reber. Boljše je, če ne solimo vode v kotlji, ampak solimo še le potem, ko hočemo delati klobase.

8. Soljenje pleč, reber in hrbtne sala.

S soljenjem hočemo mesu odtegniti vodo, da postane na ta način bolj trpežno. S „suhim soljenjem“ opravimo to prej, za to pa je treba mnogo dela in, če ni skrbno soljeno, dobimo presuho meso. Zaradi tega ne solimo na ta način ampak vlagamo meso v razsol (solamura).

9. Kako se dela razsol.

a) Navadna razsol.

Po starosti zaklane živine (mladim moramo dati več) in po času, kako dolgo naj držita meso in slanina, dajemo na 1 kg slanine ali mesa 30—50 g soli in na vsakih 100 kg 30—50 g solitra in 1 kg sladkorja, ter toliko vode, da je meso popolnoma pokrito.

b) Angleška razsol.

Na 100 kg mesa in slanine se da 6 kg soli, 45 g solitra in 1 kg sladkorja, raztopljenega v 18 litrih vode.

c) Nesslerjeva razsol.

Na 100 kg mesa se da 6½ kg soli, 125 g solitra, ½ kile sladkorja v 18 litrih vode.

d) Severnonemška razsol.

21 litrov vode, 60 g solitra, 6 kg soli.

e) Liebigova razsol.

V 100 litrih vode se raztopi 30 kg kuhinjske soli in 500 g kristaliziranega fosfornokislega natrona. Če stoji ta raztopina dalje časa, se vsede na dno prstnata gošča, s katere se raztopina odlije; sedaj se ji doda 3 kg mesnega izvlečka, 1,5 kg klorovega kalija in 20 kg natronovega solitra.

10. Vlaganje.

Za to vzamemo podolgovato, ne pregloboko leseno posodo, vložimo meso in salo trdno eno k drugemu in nalijemo toliko razsoli, da je vse meso pokrito. Od časa do časa odlijemo razsol in nalijemo novo.

Ko je postala koža mehka in grbasta, pridejo kosi v dim; to traja tri do pet tednov.

II. Izdelovanje klobas.

A. Klobase za kuhanje.

To so tiste klobase, ki se, kakor hitro so narejene, v kotlju zvarijo. Kašnice, jetrnice in krvavice se ne smejo kuhati; kakor hitro začne voda v kotlju vreti, se ji mora pri takih klobasah doliti nekoliko mrzle vode. Če so zvarjene, potem se z mrzlo vodo ohladijo in položijo na slamo, da se posušijo.

a) Klobase, ki se hitro porabijo.

1. Jetrnice. Surova jetra se z enakim delom kuhanega trebušnega sala fino sesekajo, doda se jim surov, stolčen česen, sol in stolčen poper in potem se ta masa devlje v gubasta čreva. Mešanica mora imeti okus, kakor bi bila presoljena. Dodaje se tudi lahko fino sesekane, izprane sardele ali gomoljike. Taka klobasa je kuhana, če šumi, kadar jo v kotlju nabodemo z iglo.

2. Krvavica. Surova glavina in ista množina kuhanega trebušnega sala

se zreže na kocke, doda se toliko krvi, koliko je mešanica povzame, potem soli, popra in majorana. Imeti mora okus, kakor bi bila presoljena. Devlje se v gubasta čreva in potem pride v kotel. Kubana je, če se pokaže čista mast iz nje, kadar jo v kotlu nabodemo.

3. Jetrnica z žemljo. Jetra, meso, salo in bradina se zmeša z žemljo, ki se je napojila v klobasni juhi; temu se doda sol, česen, poper. Devlje se ta mešanica v tenka, gladka črvesa in potem se za kratek čas dne v kotelj.

4. Krvavica z žemljo. Vranica, pljuča, meso, salo, bradina, kri z namočeno žemljo se zmeša; doda se soli, popra in majorana; devlje se v gladka červa in kuha nekaj časa v kotlju.

5. Kašnice (kakor 4), s kuhano kašo, brez žemlje.

6. Kranjske klobase. 2 dela govejega mesa, 1 del svinjskega, se na debelo nareže, doda se 1 del trdega, v kocke narezanega sala, soli, popra. Devlje se ta mešanica v tenka čreva zelo trdno. Klobase se morajo povojiti.

Kjer se rabi za klobase meso, se mora vedno paziti, ali ni ikrasto.

12. Prekajanje ali vojenje.

Z vojenjem hočemo v meso spraviti nekatere snovi, ki so v dimu in ki delajo meso bolj trpežno. Razen tega izsuši dim vojenino tako, da izgubi do 40 odstotkov lastne teže.

Za vojenje naj se rabijo le popolnoma suhe treske od trdega lesa. Moker dim ni primeren. Tudi ne sme biti niti premrzeli, niti prevroč; pri mrzlem dimu gre vojenje zelo počasi in vojenina se preveč izsuši. Prevroč dim pa raztopi maščobne dele. Vojenina ne sme nikdar puščati masti; če se to godi, potem visi prenizko. Tudi se mora skrbeti za to, da se dimnik ne ohladi; če so njegove stene ali če je vojenina mokra, potem je to znamenje, da se je naredilo premalo dima ali da le bil premrzeli.

Prevroč dim pa škoduje s tem, da raztopi beljakovine v zunanjih plasteh mesa, tako da dim ne more prodirati globlje v meso. K.

Iz razprav osrednjega odbora c. kr. kmetijske družbe na Štajerskem.

Seja dne 17. januarja 1908. Začetek ob 10. uri predpoldne.

Navzoči so sledeči gospodje: Predsednik ekselencija Edmund grof Attems, oba podpredsednika Henrik vitez pl. Plessing in Janez Thunhart, zastopnika visoke c. kr. namestnije in visokega deželnega odbora, c. kr. dvorni svetnik Henrik vitez pl. Hammer-Purgstall in Franc grof Attems, 17 članov O. O. in glavni tajnik Juvan kot zapisnikar.

Predsednik konstatira sklepčnost, otvori zborovanje, pozdravi navzoče in naznani, da je sedaj prvič prišel v sejo O. O. gospod ravnatelj deželne poljedelske šole v Grottenhofu, Franc Göhlert, da bi se po § 32. pravil udeleževal dela O. O. Prosi ga, naj zastopa in podpira koristi kmetovalcev, kolikor mu je le mogoče.

Opravičili so svojo odsotnost gospodje člani O. O. Jožef Holzer, Edvard Ja-

nuschke, Jožef Kappel in Gašpar Rjemelmoser.

Zapisnik zadnje seje z dne 17. decembra 1907 se, kakor navadno, dá krožiti v pogled in gospodje člani O. O. so prošeni, da prijavijo eventualne spremembe ob koncu seje. Nato se preide na dnevni red.

Poročilo in predlogi svinjerejskega odseka, in sicer:

a) Nakup plemenskih merjascev za plemenske postaje v letu 1907;

b) delovanje plemenskih postaj v letu 1907;

c) razdeljevanje plemenskih prašičkov v letu 1907;

d) denarno poslovanje v letu 1907;

e) proračun za leto 1908;

f) poročilo o opustitvi postaje na Laškem in predlog za ustanovitev nove postaje na Špod. Štajerskem.

Poročevavec prvi podpredsednik gospod vitez pl. Plessing poroča, da se živali, ki so bile spomladi kupljene na Nemškem, zelo dobro razvijajo in da se da isto trditi tudi o njihovih potomcih. Se vzame na znanje.

V letu 1907. se je razdelilo skupno 265 merjascev, eden je med vožnjo poginil. Se vzame na znanje.

Glede denarnega poslovanja omenja poročevavec, da je bilo za nakup plemenskih svinj in razdelitev plemenskih prašičkov na razpolago skupno 31.680 K, za nakup plemenskih svinj v Nemčiji 5.185 K 70 v in za razdelitev plemenskih prascev 20.698 K, za podpore podružnicam 187 K 20 v, za kolajne 33 K 80 v, za potne stroške 310 K, za poštino 135 K; porabilo se je skupno 26.549 K 70 v, torej ostane še 5.110 K 30 v.

Sporazumno s predlogi knjigovodstva priporoča komite sledeče predloge:

O. O. skleni, da se primanjkljaj iz let 1901 in 1902 v znesku 4.524 K, ki ga je pokrila družba iz svoje imovine, z dovoljenjem visokega poljedelskega ministrstva pokrije iz letošnjega prebitka; da se naj znesek 314 K 30 v shrani za prihodnji nakup plemenskih svinj in da se ostanek 272 K postavi na nov račun. Se sprejme.

Za leto 1908. so na razpolago, oziroma naprošeno je od države 12.000 K, od dežele 8.000 K, poleg po 30 K za one stranke, ki bodo v letu 1908. vzele plemenske subvencionirane merjasce. Komite priporoča, naj se od tega zneska pridrži 2.000 K za nakup plemenskih živali, ostanek 18.000 K naj se pa porabi za razdelitev plemenskih merjascev. Se sprejme.

Opustitev plemenske postaje na Laškem, ki jo je vodila gospa Ana Drolz se vzame tembolj z obžalovanjem na znanje, ker so imele živali iz te postaje veliko vrednost. Osrednji odbor sklene zato, da bo za gospo Ana Drolz na občnem zboru predlagal odlikovanje in ji tako na viden način pokazal svoje priznanje. Ker se na Spodnjem Štajerskem, kakor pravi g. deželni potovalni učitelj Martin Jelovšek, za sedaj ne more osnovati nadomestna postaja, priporoča poročevavec predlog komiteja, ki pravi, naj se naprosi gospod Rudolf Dehne, da dá svoje vzrejališče

družbi kot plemensko postajo na razpolago. Se sprejme.

Dopisi raznih okrajnih zastopov iz Srednje in Spodnje Štajerske, glede doneskov za povzdigo svinjereje se vzamejo na znanje.

Poročilo in predlog odseka za živinorejo in mlekarstvo:

a) O poslovanju graške mestne klavnice in graškega sejma v letu 1906 Poročevavec gospod član O. O. Januschke, ki ni mogel priti k seji O. O., je poslal pismeno poročilo, ki ga prečita gospod predsednik. Iz njega posnemamo sledeče: Leta 1906. se je v mestni klavnici zaklalo 21.336 glav, torej za 1163 glav manje ko v letu 1905. Na sejmu se je v letu 1906. prignalo 17.945 volov, 8927 bikov, 24.544 krav; v razmerju z letom 1905. 2712 volov, 475 bikov manj in 1258 krav več. Cena živine se je v letu 1906. proti letu 1905. zvišala pri 100 kg pri kravah za 5 K 50 v, teletih 10 K, mesnih svinjah 8 K 20 v, mastnih svinjah 2 K 50 v. Na enega graškega prebivavca je prišlo v letu 1906. 55-57 kg mesa, v letu 1905. pa 61 kg. Poročevavec predlaga:

Dejstvu, da se danes prodaja istočasno in v istih prostorih plemenska in klavna živina, se mora obrniti več pozornosti in počasi se mora misliti na ločitev. Predlog se sprejme.

Sicer se vzame poročilo z odobravanjem na znanje.

b) Odgovor visoki c. kr. namestnji o pritožbi kmetov iz Luč, ker jim graščina Gornjigrad krši pašo.

Poročevavec glavni tajnik Juvan priporoča predlog sekcije, ki pravi, naj se akt ne predloži visokemu poljedelskemu ministrstvu, ampak se naj škofovski upravi priporoča, da glede strokovne ureditve pač stopi v zvezo s planšarskim odsekom c. kr. kmetijske družbe. Se sprejme.

c) Ormoški okrajni zastop prosi za podporo za nakup bikov in telet. Poroča član O. O. gospod Klammer.

Z ozirom na neugoden gospodarski in gmotni položaj ormoškega okraja priporoča poročevavec sledeči predlog: Osrednji odbor naj sklene, da se dá okrajnemu zastopu v Ormožu iz dotacije za povzdigo govedoreje kot podpora za nakup čistoplemenske pingavske živine za leto 1908. izjemoma 1500 K; razen tega se naj dasta okrajnemu zastopu za $\frac{2}{3}$ kupne cene dva subvencijska bika. Predlog se sprejme.

Nato poroča član O. O. Czeicke o predlogu živinorejskega odseka, v katerem se prosi O. O., naj naprosi deželni odbor, da pouči okrajne zastope, da je licenciranje takih bikov, ki se večkrat priženejo na licenciranje, iz okrajnih, občinskih in zasebnih sredstev dovoljeno.

Posvetovanje o izvršitvi predlogov 84. občnega zbora, in sicer:

a) Predlog podružnice v Brucku ob Muri.

O. O. c. kr. štajerske kmetijske družbe naj na pristojnem mestu dela na to, da se krmljenje divjačine, ki ga vršijo posestniki lovov in ki je popolnoma nasprotno interesom kmetovalcev, prepove.

b) Predlog podružnice v Liezenu. Glavni občni zbor naj sklene, da se

reja divjačine prepove in krmljenje divjačine odpravi. Poroča član O. O. gospod Neuper.

Poročevavec meni, da predlagateljji niso nameravali kratkomalo prepovedati reje divjačine, kar se tudi lahko posname iz zapisnika. Tukaj gre samo za pretirano in umetno vzgajanje divjačine. To pa se že preprečuje z novo planšarsko postavo in z nekaterimi določbami v lovski postavi. Omejila bi se taka zloraba lovskih pravic lahko tudi s primernimi določbami in spremembami v lovski postavi. Predlaga torej:

O.O. naj sklene: Visoki deželni odbor se naprosi, naj se o priliki revizije lovske postave peča s tem vprašanjem, ki je za splošno blaginjo velike važnosti in naj se na to ozira.

Potem se posvetuje in sklepa o prošnjah za sejme, ki so jih poslale občine Trnovec in Rogatec.

Prošnja za ustanovitev kmetijske podružnice v Žusmu, sodni okraj Šmarje pri Jelšah. Poroča glavni tajnik Juvan.

Ta predlaga, naj se prošnja za ustanovitev odkloni, ker bi taka podružnica lahko škodovala novo osnovani v Ponikvah. Člani naj pristopijo podružnici v Ponikvi, ali pa si naj osnujejo novo podružnico v Šmarji pri Jelšah. Se sprejme.

Glavni tajnik prečita potem razne dopise in vloge, ki se deloma vzamejo na znanje, deloma dodelijo posameznim odsekom, da se o njih posvetujejo in sklepajo.

Predlogi: Član O.O. vitez pl. Ecker-Eckhofen govori o škodi, ki jo bodo letos naredili ogreci in hrošči in predlaga: Ker se postava iz leta 1868., drž. zak. št. 5, ex 1869., v zadnjih letih skoraj niti ni rabila in so se torej lahko ogreci in rjavi hrošči zelo pomnožili, skleni O.O. da se visoka vlada in visoki deželni odbor ujno naprosita, naj pozoveta potom deželnega šolskega sveta vse šole po občinah, trgih in malih mestih, naj organizirajo pobiranje rjavih hroščev pred začetkom zjutranjega šolskega pouka. Občine se naj pozovejo, da osnujejo zbirališča in dajejo nagrade, ki jih naj dajo tudi okraji. Deželna sadjerejska šola v Mariboru se naj naprosi, da priobči v dnevnikih listih ob primernem času primerne članke o zatiranju tega škodljivca. Se sprejme.

Član O.O. vitez pl. Rokitsansky opozarja na potrebo, da se v družbinem glasilu pišejo poučni članki o reji svinj in da se o tej tvarini izda posebna knjižica. Načelnik svinjerejskega odseka, podpredsednik vitez pl. Plessing obljublja, da bo to tvarino postavil na dnevni red prihodnje odsekove seje.

Nato proglasi predsednik zapisnik seje z dne 17. decembra 1907, proti kateremu se ni vložil noben ugovor, za odobren, določi prihodnjo sejo na dne 11. februarja in zaključi zborovanje.

Zborovanja podružnic in krajskih društev.

Št. Ilj v Slov. Gor., 8. februarja 1908. Vabilo na letni občni zbor podružnice, ki se vrši v nedeljo 16. februarja 1908, popoldne ob 2. uri v gostilni gospoda Franca Wrussa (prej Repnik). Dnevni red: 1. Tajnikovo poročilo o delovanju

podružnice v letu 1907. 2. Blagajnikovo poročilo. 3. Vplačevanje udnine za leto 1908. 4. Volitev odposlancev na občni zbor c. kr. štajerske kmetijske družbe. 5. Slučajni predlogi. Člani kmetijske podružnice so uljudno vabljeni, da se udeležijo zborovanja v kolikor mogoče velikem številu.

F. Thaller l. r.
t. č. tajnik.

Iz podružnic in krajskih društev.

Št. Ilj v Slov. Gor., 5. januarja 1908. P. n. člani kmetijske podružnice so naprošeni, naj kakor hitro je mogoče vplačajo članarino 3 K za tekoče leto. Pošljejo jo lahko po pošti naravnost podružničnemu blagajniku Janezu Baumannu v Št. Ilju, ali pa jo tudi lahko vplačajo pri enem zaupnih mož, ki so nastavljeni po posameznih farah in občinah. Ti so: za Sv. Jakob gospod Matija Peklari, za Jarenino gospod Jožef Šlekovec, za St. Ilj gospod J. Baumann, za Švičino gospod Alojz Menhardt, za Št. Jurij na Pesnici gospod Alojz Dobaj, za Gornjo Št. Kungoto gospod Jožef Mayer za Spodnjo Št. Kungoto gospod Aleksander Hojnik.

Baumann l. r.
blagajnik.

Repnik l. r.
načelnik.

Tržna poročila.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Koruza		Proso	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje ..	50	12	—	11	50	9	50	8	50	8	50	9	—
Ormož ..	50	12	—	10	—	9	50	9	50	7	50	8	—
Gradec ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubno ..	50	14	—	13	25	9	—	9	—	8	70	—	—
Maribor ..	50	12	—	10	44	9	50	9	—	8	50	8	50
Ptuj ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inomost ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovec ..	50	—	—	10	40	—	—	8	50	8	15	—	—
Ljubljana ..	50	12	50	10	50	9	—	9	25	8	50	—	—
Pešt ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Solnograd ..	50	11	80	10	40	9	20	9	—	9	20	—	—
Dunaj ..	50	11	87	10	44	8	58	8	78	7	91	—	—
Linc ...	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mesto	Kil	Ajda		Bob		Seno sladko		Seno kislo		Ržena slama		Ježna slama	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje ...	50	10	50	9	—	3	50	2	50	3	—	2	50
Ormož ..	50	9	50	10	—	5	—	4	50	4	—	3	50
Gradec ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubno ..	50	—	—	—	—	3	80	3	45	3	90	3	20
Maribor ..	50	9	50	8	50	3	75	—	—	3	—	2	90
Ptuj ...	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Graško tržno poročilo.

Sejm s krmo in slamo od 27. jan. do 2. februarja 1908. Pripeljalo se je 70 vozov z 694 meterskimi stoti sena in 24 vozov z 219 meterskimi stoti slame; sejm je bil bolj obiskan kakor pretečeni teden. Cene so bile naslednje: Seno, kislo od K 6.80 do K 8.—, sladko od K 7.— do K 8.20; ržena slama od K 7.— do K 8.—; pšenična slama od K 7.— do K 7.80 ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K —.— do K —.—; ježna slama od K —.— do K —.—.

Sejm z rogato živino dne 6. febr. 1908, Prignalo se je 364 volov, 120 bikov, 476 krav, 90 živih telet, pripeljalo se je — mrtvih telet, — svinj, — drobnice in — konjev.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: — volov 19 bikov, 3 krave, — telet; na Gornje Štajersko 76 volov, 20 bikov, 64 krav, — telet; Vorarlberško: 40 volov, 8 bikov, 42 krav, — telet; v Nemčijo: — volov, — bikov, — krav, — telet; v Švico: 5 volov, 5 bikov, — krav, — telet; Solnograd: — volov, — bikov, — krav, — telet; na Ogrsko: — volov, — bikov, — krav, — telet; v Trst: 10 volov, 2 bika, 170 krav, — telet; na Češko: 1 volov, 1 bik, 19 krav, — telet; v Moravsko: — volov, — bikov, — krav, — telet.

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže: klavni voli, tolsti od K 74.— do K 80.— (izjemoma K 86.—), poltolsti od K 68.— do K 72.—, suhi od K 58.— do K 64.—; voli za pitanje od K 58.— do K 66.—; klavne krave, tolste od K 52.— do K 62.—, poltolste od K 42.— do K 50.—, suhe od K 30.— do K 40.—; biki od K 52.— do K 70.—; dojne krave do 4. teleta od K 56.— do K 64.—, črez 4. tele od K 48.— do K 54.—, breje od K 46.— do K 52.—; mlada živina od K 56.— do K 66.—. Za 1 kilogram mrtve teže: telet od K —.— do —.—; svinje od K —.— do K —.—; pitanske svinje od K —.— do K —.—.

Sejm klavne živine dne 7. febr. 1908. Zaklana živina: 581 telet, 2096 svinj, 1 komad drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K 1.08 do K 1.14; teleta Ia (izjemna cena) od K 1.16 do K 1.24; nemške mesne svinje od K 1.22 do K 1.26; nemške pitanske svinje od K 1.16 do K 1.18; ogrske pitanske svinje Ia od K 1.32 do K 1.36; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.16 do K 1.24; mesne svinje od K 1.12 do K 1.22; bosnjaške pitanske svinje, debele, od K —.— do K —.—; bosnjaške pitanske svinje, suhe od K —.— do K —.—; ovce od K —.70 do K —.80; kozlički in jagnjeta od K —.— do K —.—.

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, znamenovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letni in živinski sejmi.

Dne 22. februarja v Teharjih**, okr. Celje; pri Sv. Filipu-Verače**, okr. Kozje; v Brežicah (svinjski sejem); pri Sv. Vidu v Vogalu**, okr. Lipnica.

Dne 26. februarja na Ptuj (sejem s ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Mariboru*.

Dne 27. februarja v Šoštanj**, na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Gradcu*.

Dne 29. februarja v Brežicah (svinjski sejem).

Dne 2. marca v Konjicah*, v Ormožu*; v Rogatcu (sejem z veliko živino); na Planini*, okr. Sevnica; v Vidmu*, okr. Brežice; v Pišecah*, okr. Brežice; v Marnbergu (sejem z rogato živino in konji); pri Sv. Lenartu*, okr. Slovenji Gradec.

Dne 3. marca v Oplotnici**, okr. Konjice; v Ormožu (svinjski sejem); v Račah (letni, živinski in konjski sejem), okr. Maribor; v Radgoni*; v Lučah**, okr. Arvež.

Dne 4. marca v Petrovčah*, okr. Celje; na Ptuj (sejem s konji, govedom in ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Lučah (sejem z drobnico), okr. Arvež.

Dne 5. marca na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Velenji**, okr. Šoštanj; v Gradcu (sejem z rogato živino in konji).

Dne 6. marca na Spodnji Poljskavi (svinjski sejem); v Kozjem.

Dne 7. marca v Brežicah (svinjski sejem); v Vuzenici**, okr. Marnberg.

Dne 9. marca v Pilštanju**, okr. Kozje; v Kleinstättnu*, okr. Arvež.

Skozi 14 let

dobro preskušeno

klajno apno

pošilja najceneje samo 44a-5

Michael Barthel & Co.
Dunaj X/3.

ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
 Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Naznanitev števila članov pri „Zvezi“ včlanjenih posojilnic.

Vse naše članice prosimo, naj nam takoj naznanijo število članov z dnem 1. januarja 1908, ker rabimo to za določitev kreditne meje in za zaračunanje opravičnih deležev, letnih donoskov in za sestavo skupnega števila članov.

II.

Naznanitev sprememb v stanju funkcionarjev.

Nadalje prosimo vse svoje članice, naj nam takoj naznanijo vsako spremembo v stanju svojih funkcionarjev (načelnik, načelnikov namestnik, člani načelstva, knjigovodja in blagajnik, poslovodja), ker mora imeti zveza vsako spremembo v evidenci.

III.

O uvedbi domačih hranilnic pri Raiffeisenovkah.

Z ozirom na poročilo o uvedbi domačih hranilnic na Nižjem Avstrijskem, ki smo je prinesli v št. 10. „Zadruga“, da še lani mi te uvedbe nismo oprijeli, ker je bilo pri Raiffeisenovkah, ki so pri nas včlanjene, zato vse premalo zanimanja. V zadnjem času pa so se mnoge hranilnice pečale s tem vprašanjem; jedna je v tej stvari poslala „Zvezi“ sledeče pismo:

„V našem okrožju deluje okrajna sosedna hranilnica zelo živahno z domačimi hranilnicami. To delovanje je zelo uspešno, ker se ljudstvo v veliki meri in z veseljem poslužuje domačih hranilnic. Večkrat se čuje tudi pri nas želja, naj bi se to uvedlo na ta način, da bi se hranilnice odpirale tukaj in se ne bi bilo treba peljati tje, kjer ima hranilnica svoj sedež.

Splošno navdušenje je vplivalo na predsedstvo Raiffeisenovke tako, da se je v zadnji seji predsedstva sklenilo, da bi nikakor ne škodilo, če bi se domače hranilnice uvedle tudi pri nas. Predsedstvo je torej v svoji seji sklenilo, da bo opozorilo „Zvezo“ na domače blagajne, ki so jih v zadnjem času uvedle skoro vse občinske in okrajne hranilnice. Zveza se naprosi, naj se поблиžje peča s tem vprašanjem in naj poskrbi, da se eventualno uvedejo domače hranilnice.“

To dejstvo nam daje priliko, da opravimo to, kar smo že nekdanje nameravali, namreč, da se izrazimo obširneje glede uvedbe domačih hranilnic. V tej stvari naznanjamo vsem našim članicam sledeče:

Načelo in način „varčevanja“ v svojih različnih oblikah in raznoterih nalogah, namenih in smotrih je narodnogospo-

darsko tako važen in pomemben za srednji stan, h kateremu se morajo šteti kmetovalci in obrtniki in za nižje sloje ljudstva, n. pr. industrijske, obrtne, kmet-ske delavce in posle, da se mu ne more obračati dovolj pozornosti.

Vsako navodilo — naj si že pride od kodi hoče — ki lahko na zdrav in pameten način povspešuje varčevanje, oziroma ga razširja in izobrazuje, se mora iskreno pozdraviti in do polnega izčrpati. Njegova vrednost tiči v tem, da povzdigne narodno blagostanje.

Vabe za večje varčevanje so bile v zadnjih desetletjih različne; danes se nam zdi, da so domače hranilnice, ki so jih pred kakimi 16 leti uvedli najprej v Ameriki, najprimernejše sredstvo. Kakor so pokazale dosedanje izkušnje pri velikih denarnih zavodih v Ameriki in Evropi, izvršujejo domače hranilnice svojo vlogo naravnost izvrstno. To je povzročilo, da so se odločili mnogi denarni zavodi, med njimi tudi taki, ki poslujejo v kmet-skih slojih, da bodo uvedli domače hranilnice.

Kar se tiče bistva domačih hranilnic, naj omenimo, da daje dotični denarni zavod, ki ima domače hranilnice, svojim vlagalcem z vložno knjižico tudi zaprto, lepo in trdno izdelano hranilnico; ključ shrani dotični zavod sam. Te hranilnice morajo biti tako narejene, da se denar, ki smo ga vrgli vanje, naj-sibože kovan ali papirnat, ne da na noben način več dobiti iz njih. Vlagalec lahko hranilnico prinese, kadar hoče, v posojilnico; tam se v njegovi navzočnosti odpre, denar se sešteje in dobljena svota se vpiše v vložno knjižico. Torej ne more oni, ki misli varčevati, vzeti kaj od prihranjenega denarja.

Predno pa dobi kdo hranilnico, mora imeti pri hranilnici vsaj najmanj tako veliko vlogo, kolikor je hranilnica stala. Če vrne vlagatelj hranilnico nepoškodovano, lahko tudi dobi svojo vlogo, ki postane s tem prosta.

Vrednost teh domačih hranilnic je dvojna; prvič privatnogospodarska za dotično hranilnico, ki se jih poslužuje in drugič tudi narodnogospodarska.

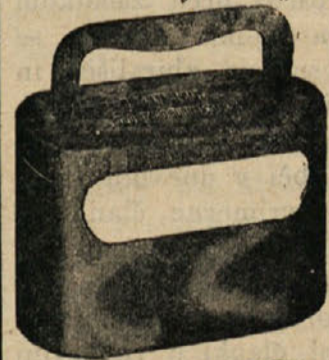
Uvedle so se gotovo iz prvega vzroka, najprvo iz tega namena, da bi se gospodarsko poslovanje dotičnega denarnega zavoda razširilo. Celi sloji prebivalstva, ki se doslej niso udeleževali varčevanja, so začeli z domačimi hranilnicami varčevati in čim več takih hranilnic se razdeli, tembolj narašča število vlagalcev in ž njimi velikost vlog. Toda ne zviša se samo velikost vlog, ampak tudi njihova kakovost. Mali vlagalec je miren in zanesljiv, veliki je nezanesljiv in siten, ker večkrat prisili zavod, da se pri na-

stavljanju obrestne mere ozira nanj, ako ga noče izgubiti. Ker pa pride ves prirastek na vlogah, ki ga prinesejo domače hranilnice, k vlogam dotičnega zavoda, so seveda mora s tem tudi zvišati stalnost denarnega poslovanja dotičnega denarnega zavoda.

Narodnogospodarska korist domačih hranilnic pa obstoji v tem, da zbirajo velike množine kapitala, ki se je sedaj kosal in cepil na vse strani, in da ta skupljeni kapital s pomočjo hranilnic in denarnih zavodov porabijo za narodnogospodarske koristi. Domača hranilnica zbira denar, ki se je prej raztrosil in raztepel na vse strani, ki se je porabil za žganje, pivo ali kake druge stvari, ki so v narodnogospodarskem oziru kvarne.

Ker je naša „Zveza“ prepričana o velikih narodnogospodarskih prednostih in veljavi domačih hranilnic, zato priporoča vsem onim Raiffeisenovkam, ki menijo, da so pri njih za tako delo tla ugodna, naj uvedejo domače hranilnice. Vsem onim posojilnicam, ki hočejo uvesti domače hranilnice, pa priporočamo, naj kupujejo vse domače hranilnice izključno pri nas, ker lahko „Zveza“ daje izvrstno izdelane domače hranilnice za razmeroma zelo nizko ceno.

Zveza pošlje na zahtevo tudi proračune in vzorce na ogled. Vse Raiffeisenovke pa opominjamo v njihovo lastno korist, naj si ne nabavljajo manj vrednih hranilnic in naj se v tej stvari na vsak način obrnejo na „Zvezo“.

Tukaj podajemo vsem našim članicam sliko take domače hranilnice in pristavljamo, da pride taka domača hranilnica na približno 6 K.

Glede uvedbe domačih hranilnic pri Raiffeisenovkah omenjamo še, da se da varčevati v gospodarskih slojih na Štajerskem, pri posestnikih, njihovih svojcih in otrocih, gospodarskih delavcih in poslih gotovo še v mnogo večjem obsegu. V tem oziru je torej za uvedbo domačih hranilnic dana potrebna podlaga. Na zadnje še naznanjamo, da ni treba Raiffeisenovkam, ki hočejo uvesti domače hranilnice, nobene spremembe pravil ali kakih novih davkov ali pristojbin.

One Raiffeisenovke, ki se s to uvedbo поблиžje pečajo, oziroma, ki hočejo uvesti

domače hranilnice in želijo v tej stvari kakih pojasnil, naj se le na nas obrnejo, ker smo radi pripravljeni, da podamo potrebna pojasnila in navodila za poslovanje z domačimi hranilnicami.

IV.

Vprašanje obrestne mere.

Dasi se je najhujša napetost na javnem denarnem trgu že podela in je avstrijsko-ogrška banka svojo obrestno mero dne 11. januarja 1908 že znižala, vendar se nam zdi potrebno, da poučimo naše članice o stališču, ki ga je zavzelo zvezino načelstvo v zadevi obrestne mere.

Pri sejah načelstva, odbora in nadzorništva „Zveze“, ki so se vršile v decembru pretečenega leta, je podal zvezin zastopnik v zadevi obrestne mere, sledeče poročilo:

„Neprimerno zvišanje obrestne mere je v zadnjem času prisililo nekatere hranilnice, da so zahtevale od zvezinega načelstva, naj obrestuje njihove vloge višje ko s 4%, ker jim ponujajo nekateri denarni zavodi višjo obrestno mero.

Danes je vsled razmer na ameriškem denarnem trgu v vseh odločujočih evropskih državah pri bankah izredno poskočila obrestna mera in danes znaša v Avstriji n. pr. 6%; zato pa obrestujejo posamezne banke svoje vloge tudi višje ko doslej. Za denar, ki ga ne rabimo, dobimo sedaj 4 $\frac{3}{4}$ %, oziroma 5% obresti. Ta trenutno ugodni položaj nam daje seveda za sedaj ugoden dobiček; nikakor pa se ne bo mogel dolgo vzdržati, ker se bodo ameriške denarne razmere prej ko slej izboljšale in ker bo vsled tega padla obrestna mera, ker ne bo šlo več toliko denarja v Ameriko. Potem bomo dobili za svoj denar zopet kakor prej, le 4 ali 4 $\frac{1}{8}$ %, v najboljšem slučaju 4 $\frac{1}{2}$ %, kakor še pred kratkim. Bili pa so časi, ko je „Zveza“ dobivala za svoj denar le 3 $\frac{3}{4}$ %, svojim članicam pa je obrestovala vloge po 4%. Umljivo je, da želijo vsled trenutno ugodnejšega položaja posamezne hranilnice, ki so pri nas včlanjene, naj se jim obrestna mera zviša; ta zahteva je, kakor razmere danes stoje, tudi opravičena.

Če pa pomislimo, da mora biti neka stabilnost v denarnem prometu posameznih hranilnic samih in z „Zvezo“, da se ne pojavijo neprilike v poslovanju in če nadalje pomislimo, da bi morala „Zveza“ v isti meri, kakor bi zvišala obrestno mero pri vlogah, zvišati tudi obrestno mero pri posojilih, potem se pač vidi jasno, da se bo težko dalo kaj spremeniti. Dosedanja obrestna mera za zvezina posojila znaša 4 $\frac{1}{4}$ %; če bi se zvišala, bi se s tem ravno oni zadružniki najbolj občutno zadeli, za katere mora „Zveza“ skrbeti. Če bi se obrestna mera zvišala, bi to za posamezne hranilnice ne bil nikak dobiček, vsaj trajen ne, ker se sedanja obrestna mera ne more dalje vzdržati in če se enkrat razmere obrnejo, se lahko celo zgodi, da bo padlo obrestovanje pod 4%, kar bi vsakakor neugodno vplivalo na denarne razmere pri posameznih hranilnicah. Primanjkljaja, ki bi nastal na ta način, ne bi več pokrila „Zveza“, kakor doslej, ampak pokriti bi ga morale dotične hranilnice same. Od sedanjega ugodnega

denarnega položaja ima „Zveza“ res dobiček in lahko na ta način ojači svoje rezerve in razširi svoje zadružniško poslovanje. To pa je vsekakor več vredno, kakor če bi se sedanji dobiček razdelil na stotine hranilnic in bi tako vsled svoje razkosanosti ostal brez vpliva na zadružniško delovanje.

Pod temi razmerami ne more zvezin zastopnik svetovati, da se naj v denarnem poslovanju „Zveze“ kaj spremeni.“

Načelstvo, odbor in nadzorništvo „Zveze“ so potem po temeljitem posvetovanju in z ozirom na sedanje razmere sklenili, da bodo čakali in da pred 1. julijem 1908 ne bodo spremenili obrestne mere, t. j. 4% za vloge in 4 $\frac{1}{4}$ % za posojila. Zvezin odbor se bo moral v prihodnji seji zopet pečati s to zadevo.

Nimamo dovolj prostora, da bi na tem mestu popolnoma podali vsebino zelo zanimivega razgovora o tej stvari. Povdarjamo samo, da so se vsi govorniki strinjali v tem, da je za deželo neobhodno potrebna nekaka stalnost v denarnem poslovanju, da ni vzroka, ki bi silil k temu, da se naj obrestna mera za vloge pri „Zvezi“ zviša, da je sedanja bančna obrestna mera nenaravno visoka in zaradi tega nevdržljiva in da je neobhodno potrebno, da se kmalu zniža. Posebno se je opozarjalo na to, da je sedaj kriza na denarnem trgu že končana in da se lahko vsak dan pričakuje, da se bo obrestna mera znižala. Kako opravičena je bila ta domneva, se vidi že iz tega, ker se je že 11. januarja 1908 obrestna mera znižala in se bo še nadalje, kakor kažejo vsa znamenja.

Zveza pa lahko torej že danes z zadovoljstvom povdarja, da se je z gospodarsko organizacijo potom „Zveze“ na Štajerskem posrečilo, obraniti stabilnost obrestne mere v času, ko se je to zdelo vsled razmer, ki so vladale na denarnem trgu, marsikje skoro nemogoče. S tem, da ni zvišala obrestne mere na posojila, je zavarovala gospodarstvu cen osebne kredit, ki ga je tako zelo potrebno.

V.

Število članic Zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem koncem leta 1907.

(Dalje in konec.)

Prenos . . . 40 261

6. Murodolska živinorejska zadruga v Ljubnem,
7. Murodolska živinorejska zadruga v Langenwangu,
8. Marijadvorska živinorejska zadruga v Neumarktu,
9. Pincgavska živinorejska zadruga v Gröbmingu,
10. Murodolska živinorejska zadruga v Oberzeiringu,
11. Živinorejska zadruga v Aflenzu,
12. Živinorejska zadruga v Marjinem Celju,
13. Živinorejska zadruga v Irdningu,
14. Murodolska živinorejska zadruga v Mauternu,
15. Živinorejska zadruga v Mitterndorfu,

Prenos . . . 40 261

Prenos . . . 40 261

16. Živinorejska zadruga v Oberwölzu,
17. Marijadvorska živinorejska zadruga pri Sv. Ilju nad Muravo,
18. Murodolska živinorejska zadruga v Brucku ob Muri,
19. Pincgavska živinorejska zadruga v Schladmingu,
20. Murodolska živinorejska zadruga v Obdachu,
21. Murodolska živinorejska zadruga v Triebnu,
22. Murodolska živinorejska zadruga v Mooslandlu,
23. Zadruga za rejo noriških konj v Ljubnem,
24. Konjerejska zadruga na Poljskavi,
25. I. avstrijska zadruga za rejo dirkalcev v Ljutomeru.

VIII. Gospodarske zadruge za nakup in prodajo . . . 6

1. Prva savinjska agrarna zadruga v Braslövčah,
2. Gospodarska zadruga v Cvenu,
3. Gospodarska zadruga v Žalcu,
4. Gospodarska zadruga v Središču,
5. Gospodarska zadruga v Križevcih,
6. Gospodarsko društvo za okraj Ptujška okolica.

IX. Zadruga za porabo sadja . . . 1

- I. štajerska zadruga za porabo sadja v Mariboru.

X. Zadruga za rejo semena . . . 1

- I. štajerska zadruga za rejo deteljinega in travinega semena v Eisbachu.

IX. Trsna zadruga . . . 1

- I. štajerska trsna zadruga pri Sv. Lovrencu v Slov. Gor.

49

C. Gospodarska društva.

I. Sadjarska in vinarska društva . . . 2

1. Štajersko sadjarsko društvo v Gradcu,
2. Sadjarsko in vinarsko društvo v Ernovžu.

II. Kletarsko društvo . . . 1

- Vinorejsko društvo v Radgoni.

III. Mlekarsko društvo . . . 1

1. štajersko društvo za kontrolo mleka v Mariboru.

IV. Druga društva . . . 3

1. Gospodarski kazino v Gr. Hartmannsdorfu,
2. Gospodarsko društvo na Ptujji,
3. Gospodarsko društvo v Radvanji.

7

D. Osrednje korporacije.

I. C. kr. kmetijska družba za Štajersko . . . 1

Prenos . . . 1 317

Prenos	1	317
II. Hranilnica „Bauernvereine“ za Srednje in Gornje Štajersko v Gradcu	1	
III. Zveza muredolskih živinorejskih zadrug pri Sv. Mihaelu nad Ljubnem (Gornje Štajersko)	1	
		3
Torej vsota vseh pri „Zvezi“ včlanjenih društev		320

VI.

Poročila blagovnega prometa zveze.**Cena umetnih gnojil.**

Ker še sklepne pogodbe za par jako važnih vrst umetnega gnojila niso sklen-

jene, lahko „Zveza“ v kratkem času razpolaži in razpošlje cenik za umetna gnojila, veljaven v letu 1908.

Oddajanje eraričnih otrobov.

C. kr. poljedelsko ministrstvo je z dopisom z dne 29. decembra 1907 naznanilo „Zvezi“, da se bo oddalo od onih eraričnih rženih otrobov, ki odpadejo tekom mletja v letu 1908. pri vojaških oskrbovališčih v Mariboru in Gradcu le 404 meterske stote. Oddajalo pa se bo le pri c. in kr. vojaškem oskrbovališču v Gradcu.

Ta oddaja se vrši po 50 meterskih stotov in traja od januarja do konca junija t. l. Cena za čiste ržene otrobe z vrečo in nalaganjem je za letos 13 K 40 v za 100 kg. Naročila se nam naj blagovolijo kmalu doposlati.

Seme za setev.

Zveza rabi za svoje člane setvino in sicer: oves, ječmen, ajdo, rž in pšenico.

Prosimo, da se nam blagovolijo poslati kakor hitro je mogoče, ponudbe. Pri teh se mora označiti množina, vrsta in cena.

Bakrena galica.

Zveza je kupila večje množine bakrene galice in v kratkem je bo prišlo več vagonov v Maribor.

Prodajno ceno bomo, kakor hitro dobimo galico, naznanili svojim članicam s posebno okrožnico. Prosimo, da se nam naročila vpošljejo takoj, ker če se mora potem, ko je zaloga izčrpana, zopet kupiti, je cena navadno že poskočila.

Anton Löschnigg

veletržec s papirjem, Gradec, Griesgasse 4

priporoča:

Debeli papir za vlaganje v sode in zaboje za jabolka. Zavojni papir za namizno sadje. Fino papirjevo volno za opremljanje in zavijanje jabolčnih jerbosov in zabojev. Bele in barvaste zrezke svilene papirja za nalaganje. Etikete, servijete in vrečice za sadje. Pravi pergamentni zavoj v zvitihi za pošiljanje sadja, perotnine, grozdja, sira, nadalje Hofhelmske in dunajske pase za lovljenje mrčesa, ilm in naliman papir v zvitihi za lovljenje gosenic. 40a-24

Vzorci in ceniki na razpolago.

Lastna poskusna in semenska vzrejališča.

Köllerjeve
izborne vzreje
vseh vrst

zelenjadnega in
cvetličnega semena

kakor sadike so neprekosljive in se odlikujejo posebno s tem, da so pristna, lahko kaljiva in da se prilagodijo našemu mrzlemu podnebnju. 67a-1

V svojo lastno korist ne zamudite, naročiti si, če še ni prišel, z obratno pošto brezplačno najnovejši cenik s slikami.

Nikjer vam ne bodo postregli hitreje in tako vestno, brez carine, carinskih sitnostij in v Vašo korist.

Kdor hoče imeti velik pridelek, naj se prepriča s tem, da sadi

Köllerjevo Eckendorfsko velikansko valjasto peso.

1 kg 1 K 40 v, 100 kg 90 K

ki je ne prekosi nobena konkurenca.

Mešano seme za trajne travnike, po zemlji, iz najboljših, trpežnih, trajnih visokih, srednjih in nizkih trav sestavljeno. Jamčimo, da se pomnoži trava in tako zemlja bolje izrabi.

10 kg 11 K, 100 kg 100 K.

Hans Köller

trgovina s semenom

Gradec, Murplatz 1.

Oznanila v „Gospodarskem Glasniku“, dosežejo pri veliki izdaji največjo razširjatev.

Gospodje
naročevalci

se uljudno naprosijo, da se pri naročevanju blaga sklicujejo na naš list.

Rusko laneno seme,

naravnost naročeno, je pravkar došlo. Pisarna kmetijske družbe v Gradcu, Stempfergasse 8, sprejema že sedaj naročila štajerskih odjemalcev za znižano ceno 30 vinajev za kilogram, če se istočasno nakaže znesek na pošti. Zavoj vračunan. Naročila se izvršujejo, kadar jih je več skupaj, torej ne z obratno pošto.

Če se rabi manj ko 5 kil, je dobro, če se istočasno naroči za kakega soseda.

Prosimo za natančen naslov in označbo pošte, oziroma železniške postaje.

V Gradcu, 1. januarja 1908. 36-W

Od osrednjega odbora
c. kr. štajerske kmetijske družbe.

Vinorejci!

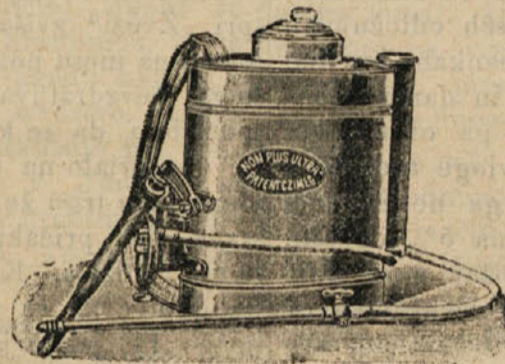
Pri prvi štajerski trsniški zadrugi, pošta Juršinci pri Ptujju se lahko že sedaj dobijo cepljene trte za dobo sajenja 1908/09 pod sledečimi pogoji:

Vsak naročnik dobi pri 1000 komadih vsake vrste 10 K popusta, če izvrši naročitev do 1. marca 1908 in vpošlje 10% na roko.

I. štajerska trsniška zadruga kupuje tudi požlahtnjene mladice silvanca, belega burgundca in muškata — toda samo zajamčeno pristne vrste — za cepjenje v spomladi 1908. 41a-2

„Non plus ultra“ Trsna in drevesna škropilnica

Patent G. Czimeg

Robertu Gugl GRADEC
Jakominiplatz 20.

Popolnoma iz bakra in medi, sesalka se lahko s tem, da odvijemo dva vijaka, v dveh minutah vzame narazen, vsak del se lahko zamenja in vedno na novo kupi. Dobi se pri imejitelju patenta in izdelovavcu:

Eckertova » »**« « Edelraute**

najpriporočljivejše domače sredstvo.

Dietetičen naraven liker, destiliran iz planinskih zelišč, dober za okus in želodec. Na lovu in potovanjih primešan k vodi zelo okrepujoč. Dobi se v vseh boljših delikatesnih in špecerijskih trgovinah.

Sadni sokli, pristno čisti. Doppel- (Kremserska) in Styria- (franc.) gorčica. Jesih iz pristnih vin, zanesljiva kakovost. 375a-5

Zaloga: Murplatz št. 6.

Najfinejši likerji

čisti destilati.

Slivovka, brinjevoe, droženka in štajerski konjak iz lastne žganjarije.

Jamaika-rum, naravnost importiran, izbran. Domači Demerara, brazilski in Kuba-rum izvrstne kakovosti. Naravnost uvažen kitajski in indijski čaj v veliki izbori.

C. in kr. dvorni dobavnik

Albert Eckert, Gradec

Trsne vezi

potrebščine zoper peronosporo in za kletarstvo

pošilja v izborni kakovosti in za brezkonkurenčne cene 54a-4

Gummiwarenhaus „Zum Indianer“
Murgasse 5 Gradec, Murgasse 5

Telefon 1179.

Vzorci in izjemne cene dragovolje na razpolago.

Subvencijski merjasci.

V kolikor dovoljujejo sredstva, lahko dobe naši p. n. člani subvencijske merjasci le tedaj, če vpošljejo potom podružničnih načelstev natanko (kakor račune) izpolnjene reverze z aro 30 K najpozneje do 15. marca

Navadno se v enem kraju lahko nastavi samo en merjasec; v izjemnih slučajih, če se jih rabi več, mora načelstvo podružnice to dokazati.

V Gradcu, 15. februarja 1908.

Od osrednjega odbora
c. kr. štajerske kmetijske družbe.